

ΑΙΤΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ, ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Δρ Παναγιώτης Ε. Τζαβάρας

Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Abstact

In today's world, social media is playing an indispensable role. The world has become a global village and technology use has made it a smaller world through social media and how it is changing instruction. This original study is amongst the few to perform a focalized investigation on revealing the relationship between positive and negative characteristics of social media. However, it is increasingly noticeable that social networking sites and their applications present enormous benefits for as well as risks. This study presents a relationship between antithetical and creative characteristics of social media and exhibits avenues for future studies by facilitating a better understanding of web-based social network use.

Λέξεις κλειδιά: Στατιστική έρευνα, έλεγχος υποθέσεων, Social Media, χαρακτηριστικά χρηστών κοινωνικών δικτύων.

1. Εισαγωγή

Θα μπορούσε επιγραμματικά να ειπωθεί ότι τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ), αποτελούν την ψηφιοποίηση της καθημερινής μας ζωής και του εαυτού μας ως κοινωνικής οντότητας. Βέβαια αυτό δεν είναι κάτι που ξενίζει, αφού πλέον τις περισσότερες ώρες τις ημέρας μας, τις «καταναλώνουμε» μπροστά από μια οθόνη. Ωστόσο, είναι εξαιρετικά χρήσιμο να διερευνήσουμε την κυριότερη εξέλιξη που προέκυψε από αυτή την δραστηριότητα μας, δηλαδή, την καινοτομία που εισήγαγαν τα ΜΚΔ σε σχέση με την προϋπάρχουσα κατάσταση.

Η κοινωνική μας ζωή πριν την εμφάνιση των ΜΚΔ, διεξάγονταν και βιώνονταν ως επί το πλείστον σε δια ζώσης επαφές και σχέσεις. Βεβαίως υπήρχαν περιπτώσεις επικοινωνίας με πολιτισμικούς και κοινωνικούς θεσμούς ή οργανισμούς, όπου ενδεχομένως να υπεισερχόταν η εικονική, η ψηφιοποιημένη πληροφόρηση και επαφή, όπως για παράδειγμα μέσω των ιστοσελίδων τους στο διαδίκτυο. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι η τηλεφωνική επαφή, παρότι δεν εντάσσεται στις πρόσωπο με πρόσωπο επαφές, εντούτοις διατηρεί το στοιχείο της αμεσότητας της φωνής. Με την εμφάνιση των ΜΚΔ όμως, στην προσωπική μας κοινωνική ζωή και διάδραση εισάγεται για πρώτη φορά η έννοια της ψηφιακής ταυτότητας. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι, μπορούμε να επικοινωνούμε με τους φίλους, τους γνωστούς και τους αγνώστους, να ανταλλάσσουμε πληροφορίες, εμπειρίες, γνώμες, ψηφιακό υλικό όπως, φωτογραφίες, βίντεο και αρχεία. Επιπλέον έχουμε τη δυνατότητα να κοινοποιούμε μηνύματα, καταστάσεις, συζητήσεις, ή ακόμη και συναισθήματα σε άλλους χωρίς ίχνος της φυσικής μας παρουσίας.

Προφανώς πρόκειται για μια εξέλιξη που χρήζει περαιτέρω επιστημονικής διερεύνησης. Κυρίως, επειδή έχει να κάνει με μια πρωτόγνωρη κατάσταση κοινωνικής ζωής του ανθρώπινου είδους, την οποία πρέπει να μελετήσουμε και να γνωρίσουμε καλύτερα. Επιπλέον, είναι ήσσονος σημασίας, να εντοπιστούν τα σημεία στα οποία χρειάζεται να επιμείνουμε και να ασκήσουμε κριτική. Επομένως, μπορούμε να αναρωτηθούμε τί νέο συνεπάγεται για την προσωπική μας κοινωνική ζωή η ψηφιακή μας ταυτότητα, αλλά κυρίως τί συνέπειες έχει επιφέρει σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο. Επίσης, μπορούμε να λάβουμε υπόψη μας τον τρόπο λειτουργίας των ΜΚΔ και να αναρωτηθούμε αν και σε τί βαθμό, τα ψηφιακά σύνορα μια πόλης (εν προκειμένω της Καλαμάτας) επηρεάζουν την εικονική μας κοινωνικότητα αλλά και την εν γένει ψηφιακή κοινωνική μας ζωή.

2. Στατιστική ανάλυση

Η έρευνά μας βασίζεται στην ανάλυση ερωτημάτων (μεταβλητών), τα οποία τέθηκαν υπό μορφή ερωτηματολογίου σε 378 άτομα. Η διαδικασία της δειγματοληψίας περιελάμβανε πέντε στάδια. Αρχικά επιλέχτηκε το ερευνητικό θέμα για το οποίο επιθυμούμε να διεξάγουμε συμπεράσματα. Αμέσως μετά καθορίστηκε ποια άτομα θα αποτελέσουν το δείγμα. Στη συνέχεια ακολούθησε η επιλογή της μεθόδου δειγματοληψία ποσοστών (Quota sampling), υπό τα κριτήρια του φύλλου και της ηλικίας. Στο επόμενο στάδιο ορίστηκε το μέγεθος του δείγματος και τέλος έγινε η συλλογή των στοιχείων από τους ερωτώμενους. Η στατιστική ανάλυση πραγματοποιήθηκε με το λογισμικό SPSS.

Αρχικά γίνεται ανάλυση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου μεμονωμένα για κάθε ερώτηση και κατόπιν γίνεται συσχετισμός της με κάποια άλλη, προκειμένου να συμπεράνουμε με σχετική ασφάλεια κατά πόσο υπάρχει ή όχι συσχέτιση των δυο μεταβλητών. Σκοπός μας υπήρξε να διαπιστώσουμε και να τεκμηριώσουμε με στατιστικές μεθόδους τα ταυτοτικά χαρακτηριστικά των χρηστών των ΜΚΔ. Τα ερωτήματα που τέθηκαν: για ποιούς λόγους και με ποια ένταση οι ερωτηθέντες χρησιμοποιούν τα ΜΚΔ, ανάλογα με την ηλικία τους, με την απασχόληση και με το επίπεδο εκπαίδευσής τους. Επιπλέον, διερευνάται η συσχέτιση της άρνησης χρήσης των ΜΚΔ με την ηλικία, την απασχόληση και το επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτηθέντων.

3. Οι αιτίες χρήσης των ΜΚΔ

Οι ερωτηθέντες δήλωσαν τους λόγους για τους οποίους χρησιμοποιούν τα ΜΚΔ απαντώντας σε συγκεκριμένες δηλώσεις με χρήση πεντάβαθμης κλίμακας Likert (1= Σχεδόν καθόλου, 2= Σε μικρό βαθμό, 3=Ούτε μικρό ούτε μεγάλο βαθμό, 4= Σε μεγάλο βαθμό, 5= Σε πολύ μεγάλο βαθμό).

Υπολογίστηκαν η μέση τιμή (Mean) και η τυπική απόκλιση (Standard Deviation), όπως προέκυψαν από τη βαθμολογία των δηλώσεων από τους ερωτηθέντες για το σύνολο του δείγματος. Τα αποτελέσματα για τις αιτίες χρήσης των ΜΚΔ, που αφορούν στο σύνολο του δείγματος, συνοψίζονται στον παρακάτω συγκεντρωτικό πίνακα 1:

ΑΙΤΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ ΜΚΔ	Μέση τιμή	Πλήθος	Τυπική Απόκλιση
Να ενημερώνομαι	3,87	378	1,065
Να κρατώ επαφή με παλιούς φίλους ή με φίλους στο εξωτερικό	3,52	378	1,117
Να επικοινωνώ με άλλους	3,49	378	1,166
Να παρακολουθώ βιντεάκια και να ακούω μουσική	2,77	378	1,209
Για να μοιράζομαι προσωπικές φωτογραφίες και βίντεο	2,54	378	1,214
Για να γεμίσω τον ελεύθερο χρόνο μου	2,53	378	1,223
Για αναζήτηση εργασίας	2,07	378	1,355
Για να κάνω νέους/ες φίλους/γνωριμίες	1,93	378	1,088
Γιατί είναι στη μόδα	1,87	378	1,234
Να «παρακολουθώ» τους φίλους μου	1,86	378	1,028
Από περιέργεια	1,81	378	0,959
Να παίζω παιχνίδια	1,71	378	1,155
Για να προβάλω τον εαυτό μου	1,67	378	1,019
Διότι με πίεσαν οι φίλοι μου να γίνω μέλος	1,35	378	0,779

Πίνακας 1

3.1. Αιτίες χρήσης των ΜΚΔ ανά ηλικία

Από την ανάλυση των απαντήσεων, οι ερωτηθέντες δήλωσαν ότι οι τρεις κυριότερες αιτίες χρήσεις των ΜΚΔ ήταν «να ενημερώνονται», «να κρατούν επαφή με παλιούς φίλους ή με φίλους στο εξωτερικό» και «να επικοινωνούν με άλλους». Επιπλέον, δήλωσαν ότι οι τρεις λιγότερο σημαντικές αιτίες χρήσεις των ΜΚΔ ήταν «να παίζουν παιχνίδια», «να προβάλουν τον εαυτό τους» και «διότι τους πίεσαν οι φίλοι τους να γίνουν μέλη».

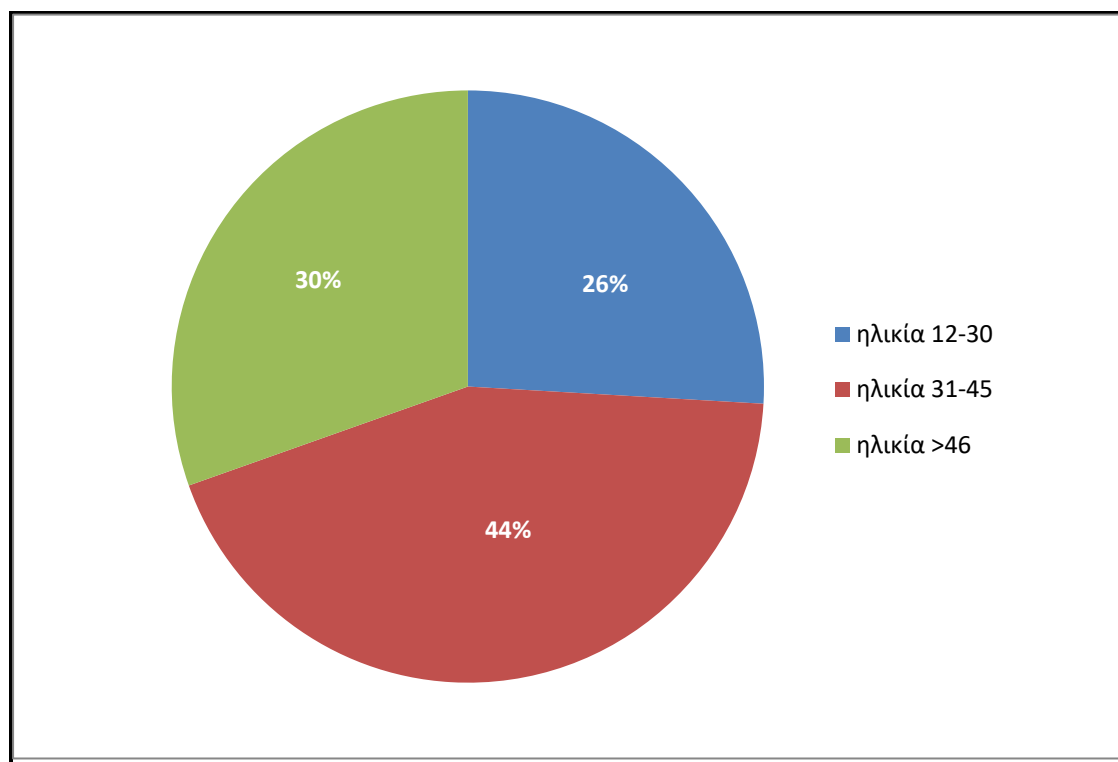
Αναλυτικά, όπως προκύπτει και από τη βαθμολογία των δηλώσεων των ερωτηθέντων για κάθε ανεξάρτητη ηλικιακή ομάδα στον πίνακα 2, σε σύνολο των 378 ερωτηθέντων, 98 (25.9%) είναι ηλικίας 12-30, 165 (43.7%) ηλικίας 31-45, και 115 (30.4%) είναι μεγαλύτεροι από 46 ετών.

ΗΛΙΚΙΑ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 12-30	98	25,9	25,9	25,9
31-45	165	43,7	43,7	69,6
>46	115	30,4	30,4	100,0
Total	378	100,0	100,0	

Πίνακας 2

Για τις ηλικίες 12-30, η κυριότερη αιτία χρήσης των ΜΚΔ είναι για να επικοινωνούν με άλλους και να κρατούν επαφή με παλιούς φίλους ή με φίλους στο εξωτερικό. Για τις ηλικίες 31-45, οι κυριότερες αιτίες χρήσεις των ΜΚΔ είναι για να ενημερώνονται, να κρατούν επαφή με παλιούς φίλους ή με φίλους εκτός νομού. Για τις ηλικίες άνω των 46, η κυριότερη αιτία χρήσης των ΜΚΔ είναι να επικοινωνούν με άλλους (Γράφημα 1).

Γράφημα 1: Χρήση ΜΚΔ ανά ηλικιακή ομάδα

3.2. Αιτίες χρήσης των ΜΚΔ για κάθε ομάδα απασχόλησης

Στη συνέχεια της στατιστικής ανάλυσης διερευνήθηκαν οι αιτίες χρήσεις των ΜΚΔ για κάθε ανεξάρτητη ομάδα απασχόλησης (πίνακας 3). Το δείγμα των

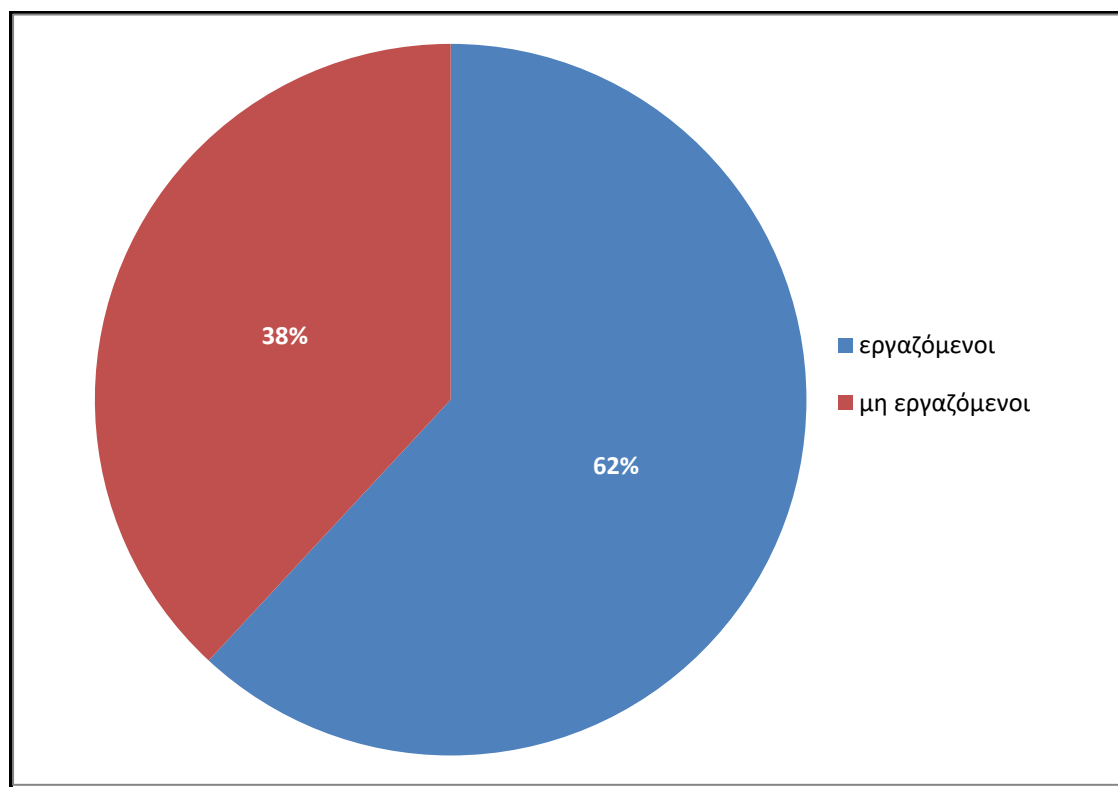
ερωτηθέντων περιλαμβάνει δύο ανεξάρτητες ομάδες απασχόλησης, τους εργαζόμενους και τους μη εργαζόμενους (σπουδαστές, ανέργους και συνταξιούχους).

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

	Frequency	Percent
working	234	61,9
not working (students, unemployed, retired)	144	38,1
Total	378	100,0

Πίνακας 3

Οι εργαζόμενοι που συμμετείχαν στην έρευνα, δήλωσαν ότι η κυριότερη αιτία χρήσης των ΜΚΔ ήταν για να ενημερώνονται αλλά και για να επικοινωνούν με άλλους. Οι μη εργαζόμενοι, δήλωσαν ότι οι δυο κυριότερες αιτίες χρήσεις των ΜΚΔ ήταν για να ενημερώνονται» και για να επικοινωνούν με άλλους.

Γράφημα 2: Χρήση ΜΚΔ σε εργαζόμενου ή μη

3.3. Αιτίες χρήσης των ΜΚΔ σε σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσης

Στη συνέχεια, διερευνήθηκαν οι λόγοι για τους οποίους οι ερωτηθέντες χρησιμοποιούν τα ΜΚΔ σε σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσής τους. Το δείγμα των ερωτηθέντων περιλαμβάνει τρεις ανεξάρτητες ομάδες με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης και οι οποίες είναι: οι απόφοιτοι πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας

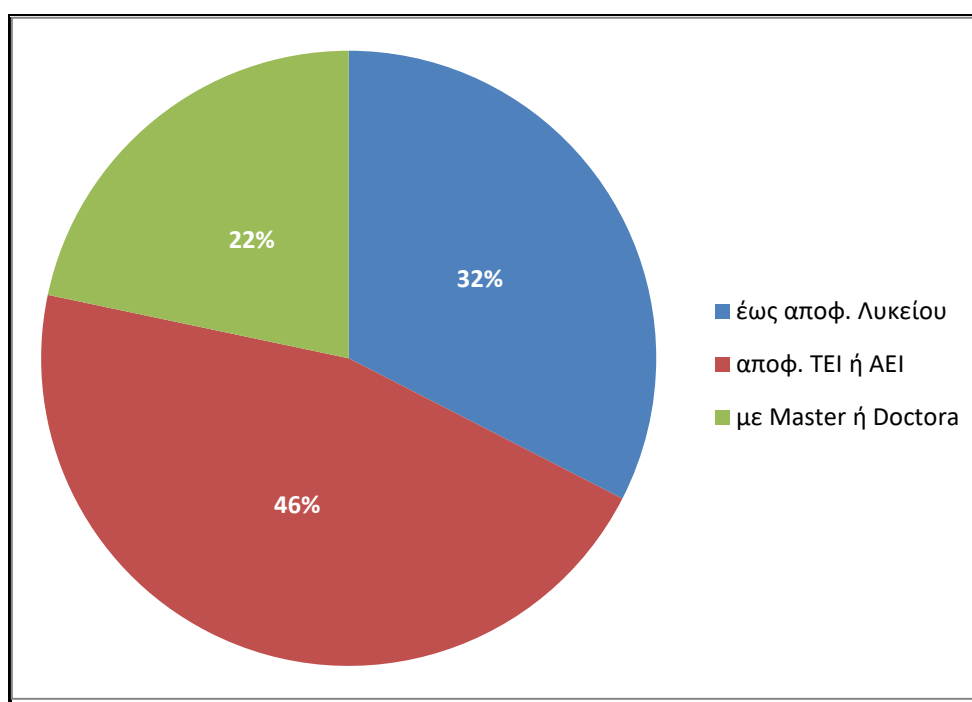
εκπαίδευσης, οι κάτοχοι πτυχίου ΤΕΙ-ΑΕΙ και οι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού διπλώματος, όπως παρουσιάζονται στον πίνακα 4:

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid primary & secondary education	123	32,5	32,5	32,5
higher education	173	45,8	45,8	78,3
master or phd	82	21,7	21,7	100,0
Total	378	100,0	100,0	

Πίνακα 4

Οι ερωτηθέντες επιπέδου πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσαν ότι οι δυο κυριότερες αιτίες χρήσεις των ΜΚΔ ήταν για να ενημερώνονται και για να κρατούν επαφή με φίλους. Οι ερωτηθέντες επιπέδου υψηλότερης εκπαίδευσης που συμμετείχαν στην έρευνα, δήλωσαν ότι οι δυο κυριότερες αιτίες χρήσεις των ΜΚΔ ήταν για να ενημερώνονται και για να επικοινωνούν με άλλους. Τέλος, οι ερωτηθέντες, κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού διπλώματος, που συμμετείχαν στην έρευνα, δήλωσαν ότι οι δυο κυριότερες αιτίες χρήσεις των ΜΚΔ ήταν για να επικοινωνούν με άλλους και για να ενημερώνονται.

Γράφημα 3: Χρήση ΜΚΔ ανά επίπεδο εκπαίδευσής

4. Ένταση χρήσης των ΜΚΔ

Στη συνέχεια διερευνήθηκε εάν συσχετίζεται η ένταση της δραστηριότητας των ερωτηθέντων στα ΜΚΔ με παράγοντες όπως η ηλικία, η απασχόληση και το επίπεδο εκπαίδευσης. Οι απαντήσεις στις δηλώσεις αυτές κωδικοποιήθηκαν με χρήση πεντάβαθμης κλίμακας Likert (όπου υψηλότερος βαθμός υποδηλώνει και μεγαλύτερη δραστηριότητα). Ο συνολικός βαθμός δραστηριότητας υπολογίστηκε από το άθροισμα των επιμέρους βαθμών που δόθηκαν στις έντεκα επιμέρους δηλώσεις του συγκεκριμένου ερωτήματος. Η μεταβλητή που αφορά στη συνολική δραστηριότητα στα ΜΚΔ είναι κλίμακας (scale) με ελάχιστη τιμή 11 (τιμή 1 = Σχεδόν καθόλου) και μέγιστη τιμή 55 (τιμή 5 = Σε πολύ μεγάλο βαθμό):

1. Συμμετέχω σε ομάδες κοινών ενδιαφερόντων,
2. Μοιράζομαι τη γνώμη μου για ένα θέμα που μου φαίνεται ενδιαφέρον,
3. Διαβάζω άρθρα στα blogs,
4. Γράφω άρθρα στα blogs,
5. Σχολιάζω το περιεχόμενο που με ενδιαφέρει,
6. Γίνομαι μέλος σε εφαρμογές που μου αρέσουν,
7. Παίζω διαδικτυακά παιχνίδια,
8. Τσεκάρω το προφίλ των φίλων/ακολουθών μου,
9. Μοιράζομαι την άποψή μου για τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις της χώρας μου,
10. Κάνω “like” σε οτιδήποτε μου αρέσει,
11. Κοινοποιώ στο προφίλ μου καταστάσεις συνδέσμων, φωτογραφίες)

Υπολογίστηκαν τα περιγραφικά στατιστικά (Μέση τιμή, Πλήθος, Τυπική απόκλιση, Ελάχιστη τιμή, Μέγιστη τιμή, Εύρος) της μεταβλητής του συνολικού βαθμού δραστηριότητας στα ΜΚΔ, για κάθε ομάδα ηλικίας, απασχόλησης και επιπέδου εκπαίδευσης.

4.1. Ένταση χρήσης των ΜΚΔ ανά ηλικία

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 5, η δραστηριότητα στα ΜΚΔ είναι υψηλότερη για την ομάδα ηλικίας 12-30 (Mean=30.66, St. Deviation=7.706), ακολουθεί η ομάδα ηλικίας 31-45 (Mean=28.92, St. Deviation=7.015), ενώ τη

χαμηλότερη δραστηριότητα έχει η ομάδα ηλικίας >46 (Mean=28.56, St. Deviation=8.410).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΜΚΔ * ΗΛΙΚΙΑ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΜΚΔ						
ΗΛΙΚΙΑ	Mean	N	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Range
12-30	30,66	98	7,709	14	52	38
31-45	28,92	165	7,015	14	55	41
>46	28,56	115	8,410	13	52	39
Total	29,26	378	7,668	13	55	42

Πίνακας 5

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε έλεγχος κανονικότητας (Normality Test) της μεταβλητής που περιγράφει τη συνολική δραστηριότητα στα ΜΚΔ, για κάθε ανεξάρτητη ομάδα ηλικίας, με εφαρμογή της μεθόδου Kolmogorov-Smirnov. Ο έλεγχος έδειξε ότι η μεταβλητή ακολουθεί κανονική κατανομή για την ομάδα ηλικίας 12-30, αλλά δεν ισχύει το ίδιο για τις ομάδες ηλικίας 31-45 και >46.

Προκειμένου να διερευνηθεί αν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στη συνολική δραστηριότητα στα ΜΚΔ μεταξύ των ανεξάρτητων ομάδων ηλικίας, χρησιμοποιήθηκε η μη παραμετρική μέθοδος Kruskal-Wallis, η οποία δεν προϋποθέτει κανονικότητα (normality) στα δεδομένα. Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή της μεθόδου συνοψίζονται στους παρακάτω πίνακες 6 και 7:

Ranks

	ΗΛΙΚΙΑ	N	Mean Rank
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΜΚΔ	12-30	98	209,10
	31-45	165	185,40
	>46	115	178,69
	Total	378	

Πίνακας 6

Test Statistics^{a,b}

	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΜΚΔ
Chi-Square	4,521
df	2
Asymp. Sig.	,104

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable:
ΗΛΙΚΙΑ

Πίνακας 7

Σύμφωνα με τα παραπάνω αποτελέσματα ($\chi^2(2)=4.521$, $p=0.104$), δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των τριών ομάδων ηλικίας στο βαθμό δραστηριότητας στα ΜΚΔ.

4.2. Ένταση χρήσης των ΜΚΔ για κάθε ομάδα απασχόλησης

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 8, η δραστηριότητα στα ΜΚΔ είναι υψηλότερη στην ομάδα των μη εργαζομένων (Mean=30.47, St. Deviation=7.891) σε σχέση με την ομάδα των εργαζομένων (Mean=28.52, St. Deviation=7.447).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΜΚΔ * ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΜΚΔ

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	Mean	N	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Range
working	28,52	234	7,447	13	55	42
not working (students, unemployed, retired)	30,47	144	7,891	14	52	38
Total	29,26	378	7,668	13	55	42

Πίνακας 8

Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε έλεγχος κανονικότητας (Normality Test) της μεταβλητής που περιγράφει τη συνολική δραστηριότητα στα ΜΚΔ, για κάθε ανεξάρτητη ομάδα απασχόλησης, με εφαρμογή της μεθόδου Kolmogorov-Smirnov. Ο έλεγχος έδειξε ότι η μεταβλητή δεν ακολουθεί κανονική κατανομή σε καμία ομάδα απασχόλησης.

Προκειμένου να διερευνηθεί κατά πόσο υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στη συνολική δραστηριότητα στα ΜΚΔ μεταξύ των ανεξάρτητων ομάδων απασχόλησης, χρησιμοποιήθηκε η μη παραμετρική μέθοδος Mann-Whitney U, η οποία δεν προϋποθέτει κανονικότητα (normality) στα δεδομένα. Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή της μεθόδου συνοψίζονται στους παρακάτω πίνακες 9 και 10:

Ranks

	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	N	Mean Rank	Sum of Ranks
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΜΚΔ	working	234	179,54	42011,50
	not working (students, unemployed, retired)	144	205,69	29619,50
	Total	378		

Πίνακας 9

Test Statistics^a

	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΜΚΔ
Mann-Whitney U	14516,500
Wilcoxon W	42011,500
Z	-2,262
Asymp. Sig. (2-tailed)	,024

a. Grouping Variable:
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Πίνακας 10

Σύμφωνα με τα παραπάνω αποτελέσματα ($U=14516.5$, $p=0.024$), υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων απασχόλησης στο βαθμό δραστηριότητας στα ΜΚΔ, με την ομάδα των μη εργαζομένων να παρουσιάζει στατιστικά σημαντικά υψηλότερη δραστηριότητα στα ΜΚΔ (Mean Rank= 205.69) σε σχέση με την ομάδα των εργαζομένων (Mean Rank=179.54).

4.3. Ένταση χρήσης των ΜΚΔ σε σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσης

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 11, η δραστηριότητα στα ΜΚΔ είναι υψηλότερη για την ομάδα των κατόχων μεταπτυχιακού ή διδακτορικού διπλώματος (Mean=29.76, St. Deviation=8.234), ακολουθεί η ομάδα πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Mean=29.52, St. Deviation=7.949), ενώ τη χαμηλότερη δραστηριότητα έχει η ομάδα υψηλότερης εκπαίδευσης (Mean=28.85, St. Deviation=7.197).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΜΚΔ * ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΜΚΔ

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	Mean	N	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Range
primary & secondary education	29,51	123	7,949	14	55	41
higher education	28,85	173	7,197	13	52	39
master or phd	29,76	82	8,234	16	52	36
Total	29,26	378	7,668	13	55	42

Πίνακας 11

Τέλος, πραγματοποιήθηκε έλεγχος κανονικότητας (Normality Test) της μεταβλητής που περιγράφει τη συνολική δραστηριότητα στα ΜΚΔ, για κάθε ανεξάρτητη ομάδα επιπέδου εκπαίδευσης, με εφαρμογή της μεθόδου Kolmogorov-Smirnov. Ο έλεγχος έδειξε ότι η μεταβλητή ακολουθεί κανονική κατανομή για την ομάδα υψηλότερης εκπαίδευσης, αλλά δεν ισχύει το ίδιο για τις ομάδες πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και κατόχων μεταπτυχιακού ή διδακτορικού διπλώματος.

Προκειμένου να διερευνηθεί κατά πόσο υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στη συνολική δραστηριότητα στα ΜΚΔ μεταξύ των ανεξάρτητων ομάδων εκπαίδευσης, χρησιμοποιήθηκε η μη παραμετρική μέθοδος Kruskal-Wallis, η οποία δεν προϋποθέτει κανονικότητα (normality) στα δεδομένα. Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή της μεθόδου συνοψίζονται στους παρακάτω πίνακες 12 και 13:

Ranks

	ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	N	Mean Rank
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΜΚΔ	primary & secondary education	123	191,80
	higher education	173	187,03
	master or phd	82	191,27
	Total	378	

Πίνακας 12

Test Statistics^{a,b}

	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΜΚΔ
Chi-Square	,165
df	2
Asymp. Sig.	,921

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable:
ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πίνακας 13

Σύμφωνα με τα παραπάνω αποτελέσματα ($\chi^2(2)=0.165$, $p=0.921$), δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των τριών ομάδων επιπέδου εκπαίδευσης στο βαθμό δραστηριότητας στα ΜΚΔ.

5. Άρνηση χρήσης των ΜΚΔ

Μια άλλη σχέση εξάρτησης που διερευνήθηκε στα πλαίσια αυτής της έρευνας, αφορούσε τη συσχέτιση της άρνησης χρήσης των ΜΚΔ με παράγοντες όπως η ηλικία, η απασχόληση και το επίπεδο εκπαίδευσης. Και οι τρεις ηλικιακές ομάδες δήλωσαν ότι η βασικότερη αιτία που δε θα χρησιμοποιούσαν τα ΜΚΔ είναι ότι εκτίθεται η προσωπική ζωή των χρηστών στα ΜΚΔ, ενώ ακολούθησαν με φθίνουσα βαθμολόγηση οι αιτίες: δεν είναι ασφαλή, δεν είναι αξιόπιστα, η χρήση τους είναι εξαιρετικά χρονοβόρα, δεν τους ενδιαφέρουν.

Και οι τρεις ομάδες επιπέδου εκπαίδευσης δήλωσαν ότι η βασικότερη αιτία που δε θα χρησιμοποιούσαν τα ΜΚΔ είναι ότι εκτίθεται η προσωπική ζωή των χρηστών στα ΜΚΔ, ενώ ακολουθούν με φθίνουσα βαθμολόγηση οι αιτίες: δεν είναι ασφαλή, δεν είναι αξιόπιστα, η χρήση τους είναι εξαιρετικά χρονοβόρα, δεν τους ενδιαφέρουν.

Και οι δυο ομάδες απασχόλησης δήλωσαν ότι η βασικότερη αιτία που δε θα χρησιμοποιούσαν τα ΜΚΔ είναι ότι εκτίθεται η προσωπική ζωή των χρηστών στα ΜΚΔ, ενώ ακολουθούν με φθίνουσα βαθμολόγηση οι αιτίες: δεν είναι ασφαλή, δεν είναι αξιόπιστα, η χρήση τους είναι εξαιρετικά χρονοβόρα, δεν τους ενδιαφέρουν.

Ο συνολικός βαθμός άρνησης χρήσης των ΜΚΔ υπολογίζεται από το άθροισμα των επιμέρους βαθμών που δόθηκαν στις έξι δηλώσεις του εν λόγω ερωτήματος. Η μεταβλητή που περιγράφει τη συνολική άρνηση χρήσης των ΜΚΔ, είναι κλίμακας (scale), με ελάχιστη τιμή 6 (1 = Σχεδόν καθόλου) και μέγιστη τιμή 30 (5 = Σε πολύ μεγάλο βαθμό).

Υπολογίστηκαν τα περιγραφικά στατιστικά (Μέση τιμή, Πλήθος, Τυπική απόκλιση, Ελάχιστη τιμή, Μέγιστη τιμή, Εύρος) της μεταβλητής του συνολικού βαθμού άρνησης χρήσης των ΜΚΔ, για κάθε ομάδα ηλικίας, απασχόλησης και επιπέδου εκπαίδευσης.

5.1. άρνηση χρήσης των ΜΚΔ ανά ηλικία

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 14, η άρνηση χρήσης των ΜΚΔ είναι υψηλότερη για την ομάδα ηλικίας >46 (Mean= 16.28, St. Deviation= 3.879), ακολουθεί η ομάδα ηλικίας 12-30 (Mean= 16.14, St. Deviation= 4.059), ενώ τη χαμηλότερη άρνηση χρήσης έχει η ομάδα ηλικίας 31-45 (Mean= 15.66, St. Deviation= 3.809).

ΑΡΝΗΣΗ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΚΔ * ΗΛΙΚΙΑ

ΑΡΝΗΣΗ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΚΔ

ΗΛΙΚΙΑ	Mean	N	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Range
12-30	16,14	98	4,059	5	25	20
31-45	15,66	165	3,809	5	25	20
>46	16,28	115	3,879	5	25	20
Total	15,97	378	3,896	5	25	20

Πίνακας 14

5.2. Άρνηση χρήσης των ΜΚΔ για κάθε ομάδα απασχόλησης

Τέλος, από την άποψη της απασχόλησης, όπως προκύπτει από τον πίνακα 15, η άρνηση χρήσης των ΜΚΔ είναι υψηλότερη για την ομάδα των μη εργαζομένων (Mean= 16.07, St. Deviation= 3.741) σε σχέση με την ομάδα των εργαζομένων (Mean= 15.91, St. Deviation= 3.995).

ΑΡΝΗΣΗ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΚΔ * ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

ΑΡΝΗΣΗ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΚΔ

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	Mean	N	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Range
working	15,91	234	3,995	5	25	20
not working (students, unemployed, retired)	16,07	144	3,741	5	25	20
Total	15,97	378	3,896	5	25	20

Πίνακας 15

5.3. Άρνηση χρήσης των ΜΚΔ σε σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσης

Από την άποψη της εκπαίδευσης, όπως προκύπτει από τον πίνακα 16, η άρνηση χρήσης των ΜΚΔ είναι υψηλότερη για την ομάδα επιπέδου πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Mean= 16.23, St. Deviation= 3.952), ακολουθεί η ομάδα υψηλότερης εκπαίδευσης (Mean= 15.97, St. Deviation= 3.704), ενώ τη χαμηλότερη άρνηση χρήσης έχει η ομάδα κατόχων μεταπτυχιακού ή διδακτορικού διπλώματος (Mean= 15.61, St. Deviation= 4.213).

ΑΡΝΗΣΗ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΚΔ * ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΑΡΝΗΣΗ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΚΔ

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	Mean	N	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Range
primary & secondary education	16,23	123	3,952	5	25	20
higher education	15,97	173	3,704	5	25	20
master or phd	15,61	82	4,213	5	25	20
Total	15,97	378	3,896	5	25	20

Πίνακας 16

5.4. Πώς συσχετίζεται η άρνηση χρήσης των ΜΚΔ με την ηλικία, την απασχόληση και το επίπεδο εκπαίδευσης;

Οι ερωτηθέντες δήλωσαν τις αιτίες άρνησης χρήσης των ΜΚΔ στο σχετικό ερώτημα με χρήση πεντάβαθμης κλίμακας Likert (1= Σχεδόν καθόλου, 2= Σε μικρό βαθμό, 3=Ούτε μικρό ούτε μεγάλο βαθμό, 4= Σε μεγάλο βαθμό, 5= Σε πολύ μεγάλο βαθμό). Υψηλότερος βαθμός υποδηλώνει και υψηλότερη άρνηση χρήσης λόγω της συγκεκριμένης αιτίας. Οι αιτίες άρνησης χρήσης των ΜΚΔ που περιλαμβάνονται στο ερώτημα είναι:

1. Τα ΜΚΔ δεν με ενδιαφέρουν
2. Η χρήση τους είναι εξαιρετικά χρονοβόρα
3. Δεν είναι αξιόπιστα
4. Δεν είναι ασφαλή
5. Εκτίθεται η προσωπική ζωή των χρηστών στα ΜΚΔ

Οι απαντήσεις των ερωτηθέντων σε σχέση με την ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης και την ομάδα απασχόλησης, συνοψίζονται στους παρακάτω πίνακες 17, 18 και 19:

Q09A.NOT_INTERESTING Q09B.LENGTHY Q09C.RELIABILITY Q09D.SAFETY Q09E.PRIVACY * ΗΛΙΚΙΑ

ΗΛΙΚΙΑ		Q09A. NOT_INTERESTING	Q09B. LENGTHY	Q09C. RELIABILITY	Q09D. SAFETY	Q09E. PRIVACY
12-30	Mean	2,52	2,71	3,38	3,58	3,95
	Std. Deviation	,997	1,112	1,108	1,045	1,019
	N	98	98	98	98	98
	% of Total N	25,9%	25,9%	25,9%	25,9%	25,9%
31-45	Mean	2,52	2,83	3,10	3,41	3,81
	Std. Deviation	,979	1,051	,945	1,012	1,047
	N	165	165	165	165	165
	% of Total N	43,7%	43,7%	43,7%	43,7%	43,7%
>46	Mean	2,72	2,79	3,30	3,45	4,01
	Std. Deviation	1,064	1,080	1,077	1,019	,996
	N	115	115	115	115	115
	% of Total N	30,4%	30,4%	30,4%	30,4%	30,4%
Total	Mean	2,58	2,79	3,23	3,47	3,90
	Std. Deviation	1,012	1,074	1,035	1,022	1,026
	N	378	378	378	378	378
	% of Total N	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Πίνακας 17

Και οι τρεις ομάδες ηλικίας δήλωσαν ότι η βασικότερη αιτία που δε θα χρησιμοποιούσαν τα ΜΚΔ είναι ότι «εκτίθεται η προσωπική ζωή των χρηστών στα ΜΚΔ», ενώ ακολουθούν με φθίνουσα βαθμολόγηση οι αιτίες: «δεν είναι ασφαλή», «δεν είναι αξιόπιστα», «η χρήση τους είναι εξαιρετικά χρονοβόρα», «δεν τους ενδιαφέρουν».

Q09A.NOT_INTERESTING Q09B.LENGTHY Q09C.RELIABILITY Q09D.SAFETY Q09E.PRIVACY * ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ		Q09A. NOT_INTERE STING	Q09B. LENGTHY	Q09C. RELIABILITY	Q09D. SAFETY	Q09E. PRIVACY
primary & secondary education	Mean	2,67	2,80	3,28	3,57	3,91
	Std. Deviation	1,022	1,094	1,028	1,049	1,079
	N	123	123	123	123	123
	% of Total N	32,5%	32,5%	32,5%	32,5%	32,5%
higher education	Mean	2,61	2,80	3,20	3,43	3,92
	Std. Deviation	,974	1,028	1,006	,953	,965
	N	173	173	173	173	173
	% of Total N	45,8%	45,8%	45,8%	45,8%	45,8%
master or phd	Mean	2,39	2,76	3,22	3,39	3,85
	Std. Deviation	1,063	1,150	1,111	1,119	1,079
	N	82	82	82	82	82
	% of Total N	21,7%	21,7%	21,7%	21,7%	21,7%
Total	Mean	2,58	2,79	3,23	3,47	3,90
	Std. Deviation	1,012	1,074	1,035	1,022	1,026
	N	378	378	378	378	378
	% of Total N	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Πίνακας 18

Και οι τρεις ομάδες επιπέδου εκπαίδευσης δήλωσαν ότι η βασικότερη αιτία που δε θα χρησιμοποιούσαν τα ΜΚΔ είναι ότι «εκτίθεται η προσωπική ζωή των χρηστών στα ΜΚΔ», ενώ ακολουθούν με φθίνουσα βαθμολόγηση οι αιτίες: «δεν είναι ασφαλή», «δεν είναι αξιόπιστα», «η χρήση τους είναι εξαιρετικά χρονοβόρα», «δεν τους ενδιαφέρουν».

Q09A.NOT_INTERESTING Q09B.LENGTHY Q09C.RELIABILITY Q09D.SAFETY Q09E.PRIVACY * ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ		Q09A. NOT_INTERE STING	Q09B. LENGTHY	Q09C. RELIABILITY	Q09D. SAFETY	Q09E. PRIVACY
working	Mean	2,65	2,84	3,18	3,37	3,88
	Std. Deviation	1,043	1,088	1,026	1,041	1,029
	N	234	234	234	234	234
	% of Total N	61,9%	61,9%	61,9%	61,9%	61,9%
not working (students, unemployed, retired)	Mean	2,48	2,71	3,31	3,63	3,94
	Std. Deviation	,953	1,050	1,048	,974	1,023
	N	144	144	144	144	144
	% of Total N	38,1%	38,1%	38,1%	38,1%	38,1%
Total	Mean	2,58	2,79	3,23	3,47	3,90
	Std. Deviation	1,012	1,074	1,035	1,022	1,026
	N	378	378	378	378	378
	% of Total N	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Πίνακας 19

Και οι δυο ομάδες απασχόλησης δήλωσαν ότι η βασικότερη αιτία που δε θα χρησιμοποιούσαν τα ΜΚΔ είναι ότι «εκτίθεται η προσωπική ζωή των χρηστών στα ΜΚΔ», ενώ ακολουθούν με φθίνουσα βαθμολόγηση οι αιτίες: «δεν είναι ασφαλή», «δεν είναι αξιόπιστα», «η χρήση τους είναι εξαιρετικά χρονοβόρα», «δεν τους ενδιαφέρουν».

Ο συνολικός βαθμός άρνησης χρήσης των ΜΚΔ υπολογίζεται από το άθροισμα των επιμέρους βαθμών που δόθηκαν στις έξι δηλώσεις του σχετικού ερωτήματος. Η μεταβλητή που περιγράφει τη συνολική άρνηση χρήσης των ΜΚΔ είναι κλίμακας (scale), με ελάχιστη τιμή 6 (και οι 11 επιμέρους δηλώσεις βαθμολογήθηκαν με 1 = Σχεδόν καθόλου) και μέγιστη τιμή 30 (και οι 6 επιμέρους δηλώσεις βαθμολογήθηκαν με 5 = Σε πολύ μεγάλο βαθμό).

Τέλος, πραγματοποιήθηκε έλεγχος κανονικότητας της μεταβλητής που περιγράφει την άρνηση χρήσης των ΜΚΔ, για κάθε ανεξάρτητη ομάδα ηλικίας, απασχόλησης και επιπέδου εκπαίδευσης. Ο έλεγχος έδειξε ότι η μεταβλητή δεν ακολουθεί κανονική κατανομή. Προκειμένου να διερευνηθεί αν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στην άρνηση χρήσης των ΜΚΔ μεταξύ των ανεξάρτητων ομάδων ηλικίας, απασχόλησης και επιπέδου εκπαίδευσης, αποδείχτηκε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων απασχόλησης στο βαθμό άρνησης χρήσης των ΜΚΔ.

6. Συμπεράσματα

Ένα γενικό συμπέρασμα που προέκυψε από τα ευρήματα της έρευνας είναι ότι τα ΜΚΔ συνεισφέρουν στην κοινωνικοποίηση των χρηστών και δεν τους απομονώνουν από το κοινωνικό τους περιβάλλον. Τα ΜΚΔ δηλαδή δρουν συμπληρωματικά και πολλές φορές ενισχυτικά στην εξωστρέφεια και στην επικοινωνία που έχουν οι χρήστες μεταξύ τους. Ειδικότερα, με τη χρήση των ΜΚΔ, αντί να έχουμε προσωπικούς δεσμούς με ένα μικρό αριθμό ανθρώπων, έχουμε πιο χαλαρούς δεσμούς με εκατοντάδες ή χιλιάδες ανθρώπους. Οι άνθρωποι έχουν εθιστεί στις νέες αυτές τεχνολογίες και πιστεύουν πως η αποκοπή τους από αυτές, ουσιαστικά οδηγεί στην δυνητική ανυπαρξία τους.

Σημαντικός είναι ο ρόλος των ΜΚΔ στην επαγγελματική δραστηριότητα και την επιχειρηματικότητα. Ατομικά, τα ΜΚΔ μπορούν να αξιοποιηθούν αφού επιτρέπουν να διαμορφωθεί μία ή περισσότερες σελίδες όπου θα προωθείται η επαγγελματική ιδιότητα, αλλά και θα υπάρχει επικοινωνία με πιθανούς πελάτες ή συνεργάτες. Γενικότερα, μπορεί να επιτευχθεί και η προώθηση μιας επιχείρησης, ενός καταστήματος ή ενός συλλόγου, εφόσον καθίσταται εύκολη τόσο η παροχή πληροφοριών όσο και η άμεση επικοινωνία με τους ενδιαφερόμενους.

Η αμεσότητα των ΜΚΔ τα έχει αναδείξει στον πιο σημαντικό ίσως φορέα διακίνησης ειδήσεων. Η αναμετάδοση των γεγονότων από ειδησεογραφικά πρακτορεία και ιστοσελίδες γίνεται σχεδόν ακαριαία σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του πλανήτη μας. Επιπλέον, υπάρχει η δυνατότητα, οι ίδιοι οι χρήστες να καταγράφουν και να μεταδίδουν πληροφορίες, εικόνες ή βίντεο για γεγονότα που συμβαίνουν σε πραγματικό χρόνο (on line) την περιοχή τους. Βέβαια, αυτή η ευκολία και η ανυπαρξία αξιολόγησης των όσων μπορούν να διαδίδουν ανεξέλεγκτα οι χρήστες των ΜΚΔ, έχει δημιουργήσει πολλές φορές την διασπορά ψευδών ειδήσεων (fake news).

Η καθολικότητα της χρήσης των ΜΚΔ σε παγκόσμιο επίπεδο, ενθαρρύνει την ανταλλαγή ιδεών μεταξύ των χρηστών, με αποτέλεσμα να λειτουργεί ως μέσο διάδοσης και προώθησης της σκέψης και του πνευματικού πολιτισμού. Τα ΜΚΔ, αποτελούν ουσιαστικά μια νέα μορφή επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων, η οποία στηρίζεται στην ατομική θέληση για επικοινωνία και τη δημιουργία και διάδοση γνώσης, ιδεών και πληροφοριών. Ωστόσο, σε πολιτικό επίπεδο τα ΜΚΔ έχουν συμβάλει πολλές φορές καθοριστικά στη διάδοση και στην ενίσχυση ακραίων ιδεών,

του εξτρεμισμού, του (εθνο)λαϊκισμού, του αυταρχισμού και ως εκ τούτου έχουν υπονομεύσει τη δημοκρατία και τις φιλελεύθερες αξίες της ανοιχτής κοινωνίας, της ανεκτικότητας, του κράτους δικαίου, της πολυπολιτισμικότητας κ.λπ.

Τα ΜΚΔ υιοθετούν όλες τις πολυμεσικές εφαρμογές, δίνοντας έτσι πολλαπλές δυνατότητες ψυχαγωγίας. Η διακίνηση διάφορων εφαρμογών, μουσικής, βίντεο, κειμένων, διαδικτυακών παιχνιδιών κ.ά., επιτρέπουν την ψυχαγωγία των χρηστών χωρίς κανένα επιπλέον οικονομικό κόστος.

Πολύ σημαντική είναι η συνεισφορά των ΜΚΔ στην ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ των χρηστών τους. Η δυνατότητα επικοινωνίας μεταξύ των χρηστών ανταλλάσσοντας μηνύματα ήχου, κειμένου ή βίντεο, δημιουργεί πολύ εύκολα νέους φίλους και νέα κανάλια επικοινωνίας μέσω της συμμετοχής σε ομάδες. Μέσα από αυτές τις συζητήσεις δίνεται η ευκαιρία στους χρήστες να συζητούν για τα συναισθήματα και τις εμπειρίες τους, χωρίς φοβίες ή δισταγμούς που ενδεχομένως δημιουργεί η διαζώσης επικοινωνία. Τα ΜΚΔ, παρά τις ποικίλες δυνατότητες που προσφέρουν και παρά τις σαφείς επιδράσεις που έχουν επιφέρει στον τομέα της επικοινωνίας, ενέχουν και κάποιες αξιοσημείωτες αρνητικές πτυχές. Είναι συχνό το φαινόμενο οι χρήστες των ΜΚΔ, αντί να τα χρησιμοποιούν βοηθητικά στις διαπροσωπικές τους σχέσεις, υπερβάλλουν και φτάνουν έως το σημείο να τις υποκαθιστούν με τη εικονική επικοινωνία. Η εικονική επικοινωνία όμως, δεν προσφέρει την αμεσότητα και όλα τα οφέλη (ψυχολογικά, κοινωνικά, κλπ) της διαζώσης συνομιλίας και βεβαίως απουσιάζουν θεμελιώδη χαρακτηριστικά της ανθρώπινης επικοινωνίας, όπως χειρονομίες, κινήσεις του σώματος βλέμμα, άγγιγμα κ.λπ.

Τέλος, οι φίλοι στα ΜΚΔ δεν είναι πάντα πραγματικοί και πολλές φορές δεν βασίζονται στην ειλικρίνεια. Είναι πολύ συνηθισμένο οι χρήστες των ΜΚΔ να παρουσιάζουν στα προφίλ τους μια διαφορετική και κυρίως εξωραϊσμένη εικόνα του εαυτού και της ζωής τους. Μια εικόνα που ταυτίζεται πολλές φορές με το πώς θα ήθελαν να είναι και όχι το πώς είναι στην πραγματικότητα. Έτσι, δημιουργούνται επικοινωνιακές σχέσεις που στηρίζονται σε μια παραποιημένη εικόνα για το χαρακτήρα και για την αληθινή φύση των χρηστών.

Βιβλιογραφία

Eco U. 1952. *Costruire il nemico e altri scritti occasionali*, μετ. Έφη Καλλιφατίδη «Κατασκευάζοντας τον ΞΧΘΡΟ», Εκδόσεις Ψυχογιός, Αθήνα.

Daniel W. 1990. "Kolmogorov–Smirnov one-sample test". *Applied Nonparametric Statistics* (2nd ed.). Boston: PWS-Kent. σελ. 319–330.

Daniel W. 1990. "Kruskal–Wallis one-way analysis of variance by ranks". *Applied Nonparametric Statistics* (2nd ed.). Boston: PWS-Kent. σελ. 226–234.

Mann H. & Whitney D. 1947. "On a Test of Whether one of Two Random Variables is Stochastically Larger than the Other". *Annals of Mathematical Statistics*. 18 (1): σελ. 50–60

Γιώτα Κ. 2015. Διδακτορική διατριβή: «Ο ρόλος της επικοινωνίας μέσω Διαδικτύου με τη χρήση υπολογιστή στη διαδικασία κοινωνικής αλληλεπίδρασης και ανάπτυξης διαπροσωπικών σχέσεων», Παν. Θεσσαλίας, σελ.53-55

Τζαβάρας, Π. 2020. *Κατανοώντας τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης*. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνοεκδοτική